

Arkeologisk utredning inom Kyrkenorum 3:19

Arkeologisk utredning
Kyrkenorum 3:19
Norum socken, Stenungsund kommun
Philip Blomqvist
Lödöse museum/Kulturförvaltningen
KU Arkeologisk rapport 2025:06

Arkeologisk utredning inom Kyrkenorum 3:19

Arkeologisk utredning
Kyrkenorum 3:19
Norums socken, Stenungsunds kommun
Philip Blomqvist
KU Arkeologisk rapport 2025:06
Lödöse museum/Kulturförvaltningen

Författare Philip Blomqvist

Grafisk form Gabriella Kalmar

Layout och teknisk redigering Astrid Lennblad

Omslagsbild Fotot visar området för L2025 :2508. Foto taget av Philip Blomqvist.

Lödöse museum/Kulturförvaltningen

Museivägen 1

463 71 Lödöse

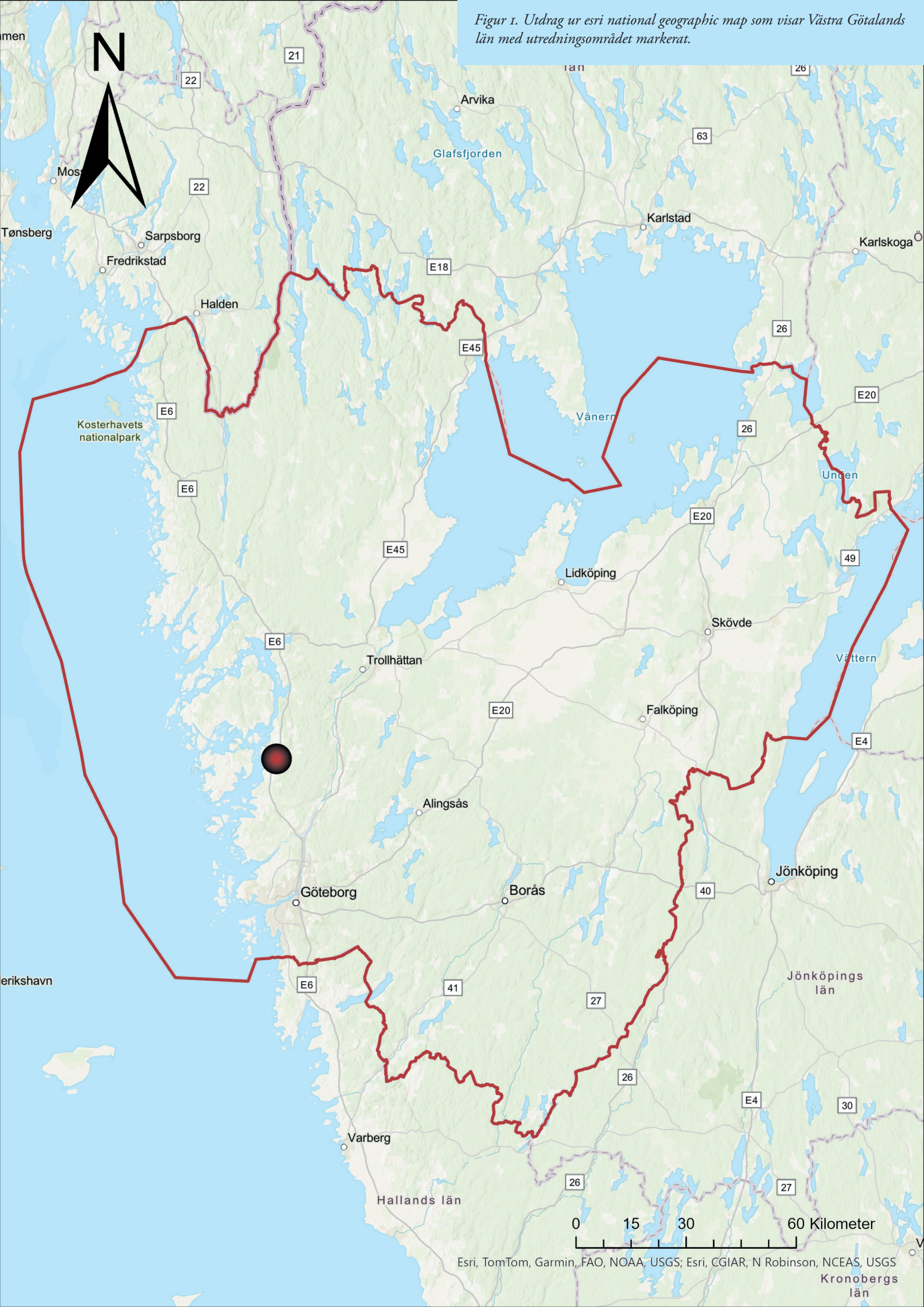
tel. 010-441 43 81

www.lodosemuseum.se

Innehåll

Sammanfattning	8
Inledning.....	8
Syfte och metod.....	8
Landskap och fornlämningar	8
Resultat.....	8
L2025:2507 Boplats.....	11
L2025:2508 Boplats	13
L2025:2509 Fyndplats.....	15
Genomförande.....	15
Slutsats samt åtgärdsförslag.....	15
Referenser.....	16
Litteratur	16
Otryckta källor.....	16
Tekniska och administrativa uppgifter	17
Bilagor.....	17

Figur 1. Utdrag ur esri national geographic map som visar Västra Götalands län med utredningsområdet markerat.

Sammanfattning

Utredningen resulterade i att 2 boplatser och 1 fyndplats kunde registreras inom utredningsområdet. Boplatserna utgörs av fornlämningar och har tilldelats nummer L2025:2507 respektive L2025:2508. Fyndplatsen, som tilldelats nummer L2025:2509, är belägen i utredningsområdets sydöstra hörn och är upprättad efter fynd av 1 flintavslag.

Inledning

Lödöse museum/Kulturförvaltningen (VGR) har på uppdrag av Länsstyrelsen i Västra Götalands län (431-15896-2024) genomfört en arkeologisk utredning med anledning av planerad exploatering inom fastigheten Kyrkenorum 3:19 i Stenungsunds kommun. Utredningen ägde rum under 3 dagar i månadsskiftet april–maj 2025 där 1 dags inventering föregick 2 dagars sökschaktning. Astrid Lennblad var projektledare för utredningen och Philip Blomqvist ledde arbetet i fält samt har författat rapporten.

Syfte och metod

Syftet med utredningen var att utröna huruvida sedan tidigare okända fornlämningar skulle beröras av den planerade exploateringen inom Kyrkenorum 3:19. Målgruppen för utredningen är Stenungsunds kommun och Länsstyrelsen i Västra Götalands län.

Utredningen kommer genomföras medelst 1 dags inventering och 2 dagars sökschaktning. Schakt, eventuella anläggningar och fynd kommer mätas in med GPS, dokumenteras i Etris programvara Fieldmaps och fotograferas. GIS-datan kommer sedan efterbearbetats i ArcGIS Pro.

Landskap och fornlämningar

Det aktuella utredningsområdet är beläget strax väster om Norums kyrka och kyrkogård. Terrängen är kuperad och jordarterna består ungefär till lika delar urberg i södra delen av området som postglacial finsand i norra delen av området. Strax norr om utredningsområdet övergår det kuperade landskapet till dal och jordmånen består där huvudsakligen av glacial finlera (Sveriges geologiska undersökning (SGU), jordarter 1:25 000–1:10 000).

Området utgjordes under historisk tid av utmark till Kyrkenorums bytomt (Frisk 2023). Spår efter ett flertal lägenhetsbebyggelser och annan utmarksaktivi-

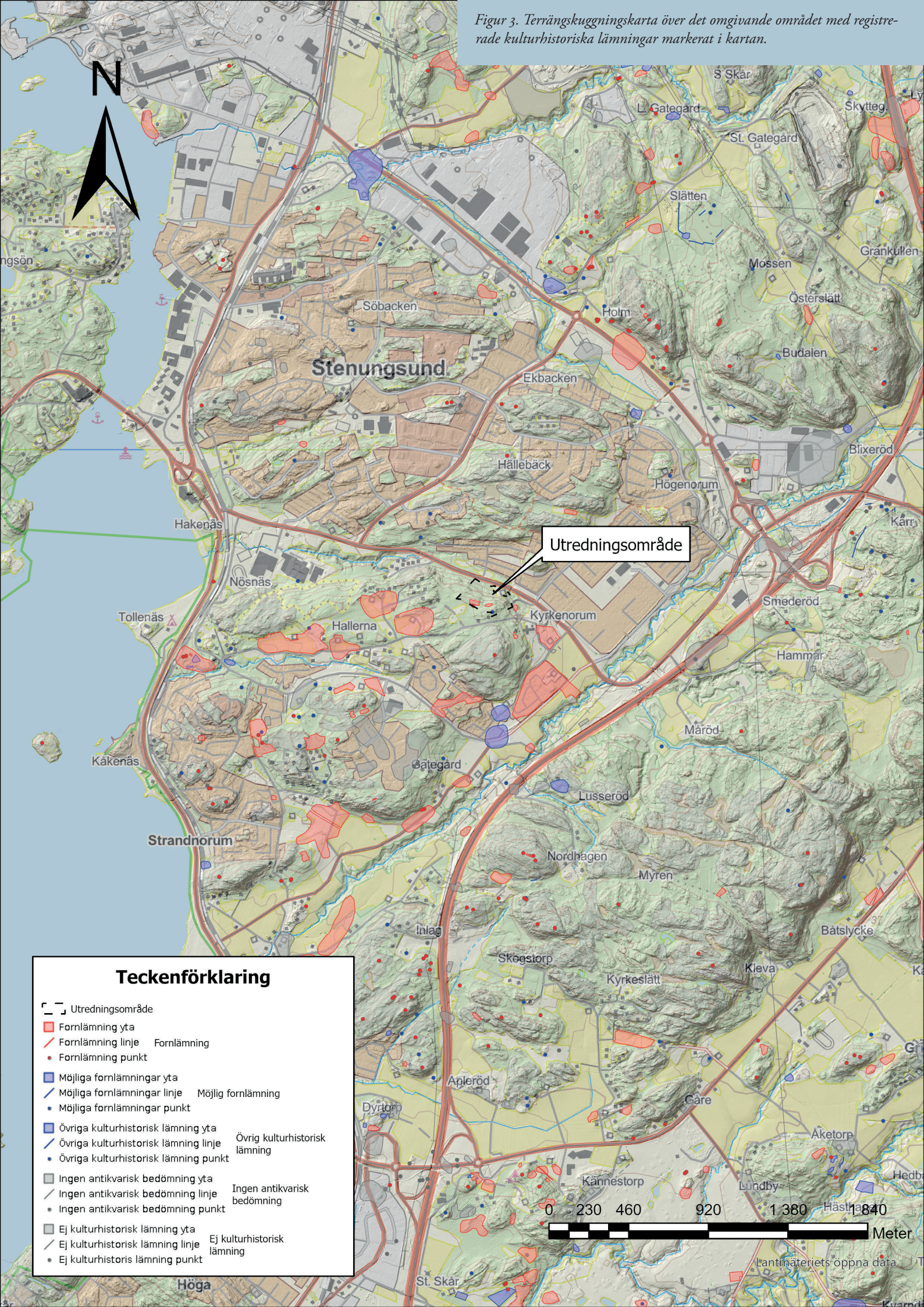
tet påträffades vid utredning etapp 1 (Ytterberg 2013). Dalgången norr om utredningsområdet utgjordes av ett sund som separerade det aktuella området från fastlandet fram till cirka 10 050 BP, dessförinnan var området beläget på norra delen av en ö under drygt 1 000 år (SGU, strandförskjutningsmodell). Närområdet är rikt på registrerade fornlämningar och områden både väster och öster om det aktuella området har utretts under senare år. Registrerade fornlämningar i nära anslutning till utredningsområdet utgörs till största delen av boplatser och boplatslämningar men det finns även ett antal lägenhetsbebyggelser och förhistoriska gravar registrerade i närområdet. En förhistorisk grav (L1969:8448 Hög) finns registrerad längs utredningsområdets södra gräns (Kulturmiljöregistret (KMR) 2025-05-02).

Resultat

I samband med inledande inventering kunde fornlämning L1969:8448 besiktigas okulärt. Lämningen avtorkades ej men bedömdes utgöra ett mindre stenfyllt röse/hög i enlighet med tidigare beskrivning i kulturmiljöregistret (KMR 2025-05-02).

I samband med sökschaktning påträffades flintor i koncentrationer inom 2 områden som registreras som boplatser (L2025:2507 och L2025:2508). Ett tredje läge som undersöktes genom handgrävning resulterade i 1 fyndplats (L2025:2509) av 1 flintavslag.

Figur 3. Terrängskuggningskarta över det omgivande området med registrerade kulturhistoriska lämningar markerat i kartan.

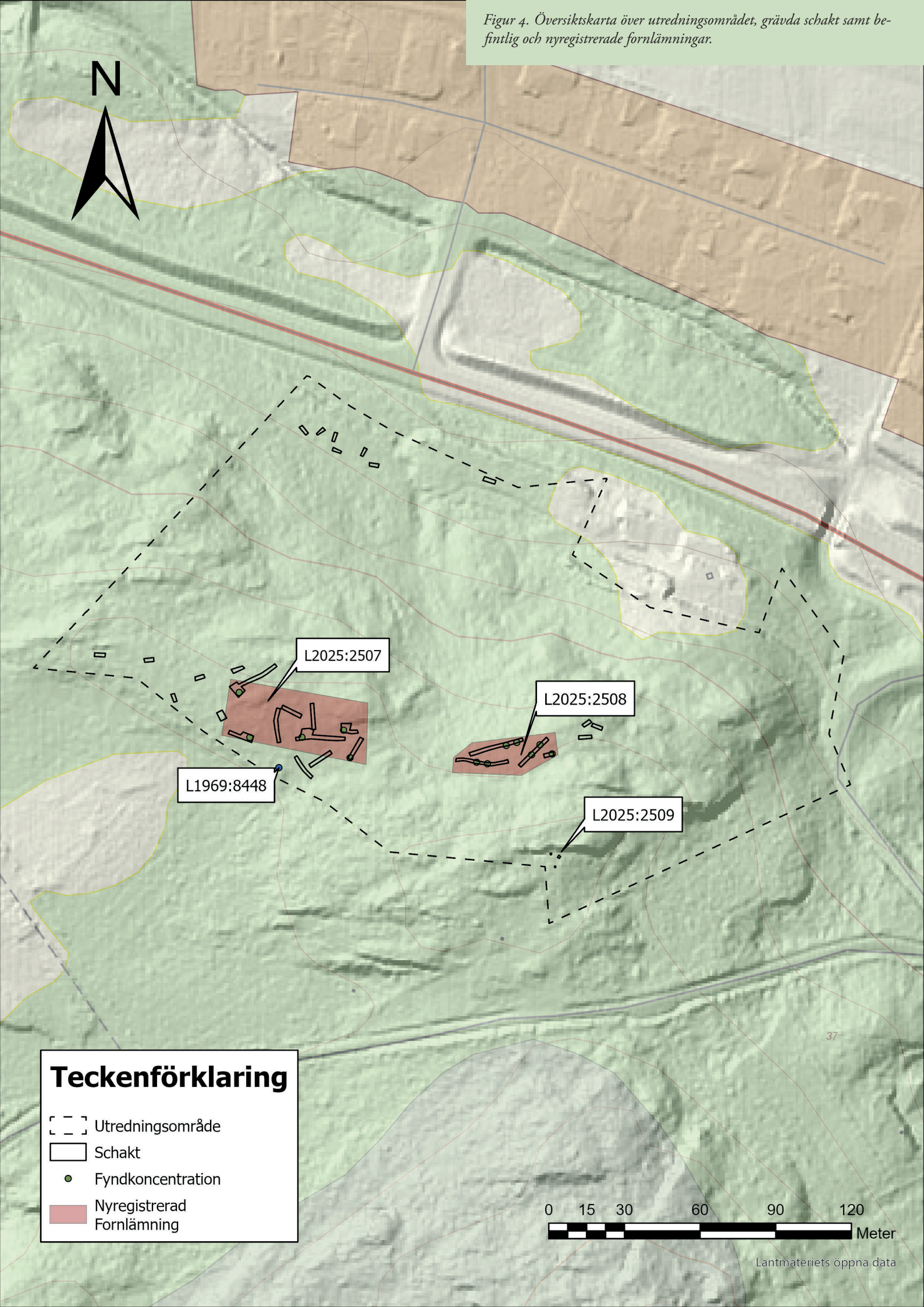
Utredningsområde

Teckenförklaring

- Utredningsområde
- Fornlämning yta
- Fornlämning linje
- Fornlämning punkt
- Möjliga forn lämningar yta
- Möjliga forn lämningar linje
- Möjliga forn lämningar punkt
- Övriga kulturhistorisk lämning yta
- Övriga kulturhistorisk lämning linje
- Övriga kulturhistorisk lämning punkt
- Ingen antikvarisk bedömning yta
- Ingen antikvarisk bedömning linje
- Ingen antikvarisk bedömning punkt
- Ej kulturhistorisk lämning yta
- Ej kulturhistorisk lämning linje
- Ej kulturhistorisk lämning punkt

Figur 4. Översiktskarta över utredningsområdet, grävda schakt samt befintlig och nyregistrerade fornlämningar.

N

L2025:2507

L2025:2508

L1969:8448

L2025:2509

Teckenförklaring

- Utredningsområde
- Schakt
- Fyndkoncentration
- Nyregistrerad Fornlämning

0 15 30 60 90 120 Meter

L2025:2507 Boplats

Boplatsen mäter cirka 20×55 meter (nordväst–sydost) belägen i ett sadelläge på ett krön. Kraftigt sluttande terräng i norr, nordväst, nordost och öster. Inom boplatsen påträffades 14 flintavslag, 1 kärna av flinta, 5 övrig flinta samt 1 hårt sintrad lera. Boplatsen är preliminärt avgränsad.

Figur 5. Fyndinmätning F2 bestående av 2 mindre flintavslag, svallade eller vitpatinerade. Foto: Jenny Radon

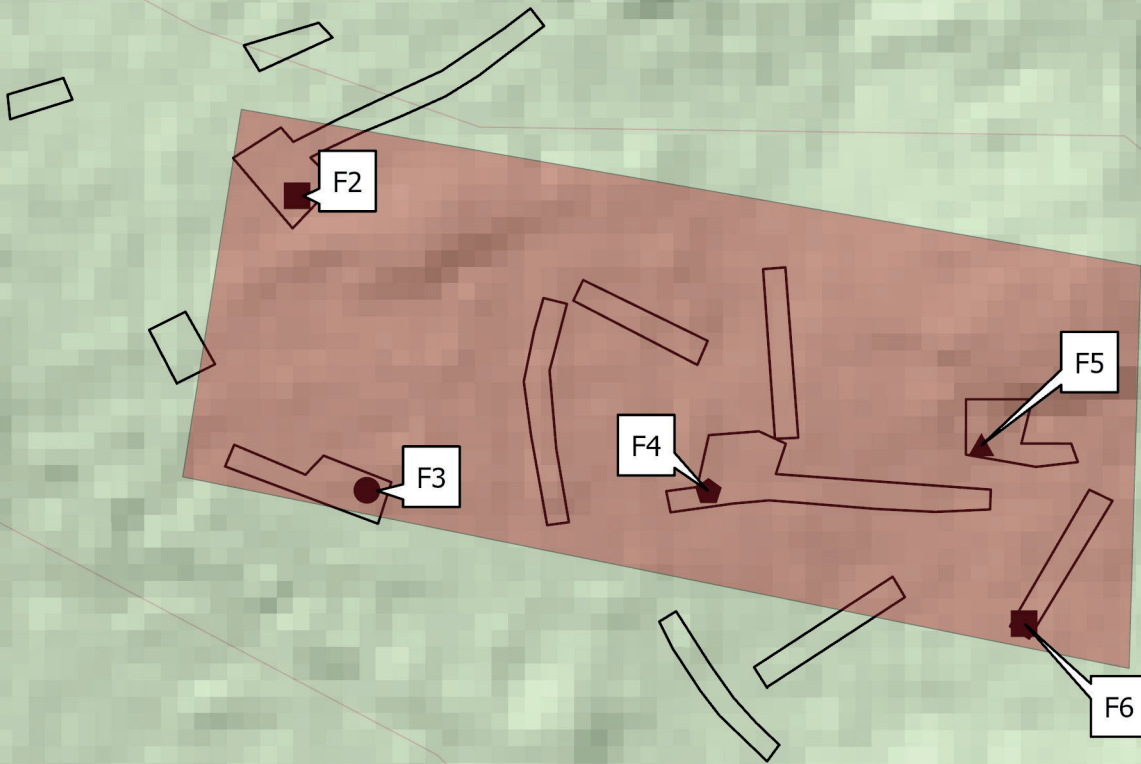

Figur 6. Fyndinmätning F3 bestående av 1 kärna och 1 mindre splinter av flinta Foto: Jenny Radon

Figur 7. Fyndinmätning F5 bestående av 3 mindre flintavslag, svallade eller vitpatinerade och en bit bränd lera. Foto: Jenny Radon

Figur 8. Översiktskarta över grävda schakt och inmätta fyndpunkter inom L2025:2507.

Teckenförklaring

 L2025:2507

Antal fynd

 1

 2

 3

 4

L2025:2508 Boplats

Boplatsen mäter 13×42 meter (nord–syd). Inom denna påträffades 5 flintavslag, 5 övrig flinta, 1 råämne av flinta, 1 splitter, 1 kvartskärna, 1 kvartsavslag och 1 fragment av smältdegel. Smältdegeln kan typologiskt dateras till bronsåldern med tanke på att den är gjord av lera och har en typiskt rödsintrad mynning, jämför GAM 5866 (Carlotta, Göteborgs stadsmuseums samlingsdatabas).

Boplatsen är belägen på ett krönläge och är naturligt avgränsad åt nordväst, nord och nordost. Lämningen är preliminärt avgränsad.

Figur 9. Fyndinmätning F10: Fragment av smältdegeln. Foto: Jenny Radon

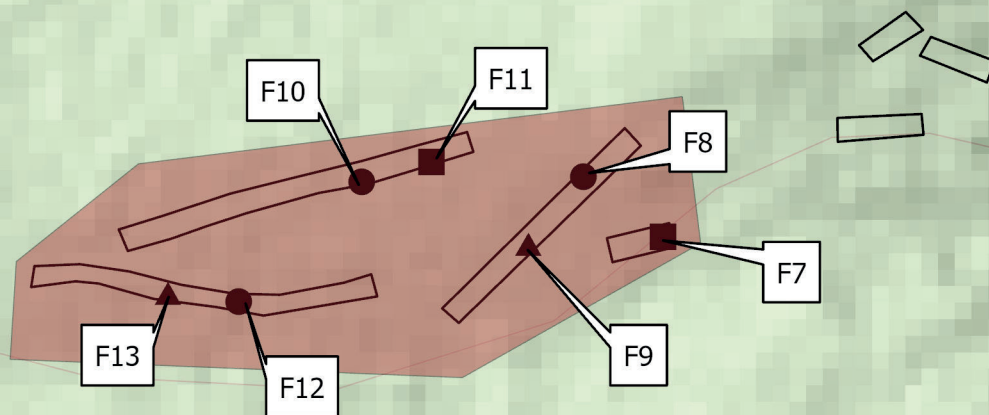

Figur 10. Fyndinmätning F11: Smältdegeln mynning med rödaktig sintring. Foto: Jenny Radon

Figur 11. Fyndinmätning F8: Ämne av flinta med ytkrustan kvar. Mindre avslag i övre änden. Foto: Jenny Radon

Figur 12. Översiktskarta över grävda schakt och inmätta fyndpunkter inom L2025:2508.

L2025:2509

Teckenförklaring

 L2025:2508

 Schakt

Antal fynd

 1

 2

 3

 4

L2025:2509 Fyndplats

I den södra delen av undersökningsområdet finns ett sadelläge intill ett berg som inte gick att komma åt med maskin. Området utgjordes av ett skogsparti med lövträd och blåbärsris. Här avtorvades och handgrävdes 3 rutor för hand, se figur 4, med fyllhammare och skårslev.

Ett flintsplitter och ett -avlag påträffades vilket utgör anledning till registrering som fyndplats.

G1 grävenhet, ruta 0,84 kvadratmeter

Rutan avtorvades för hand och handgrävdes i 10-centimeters stick ner till ett djup av 0,5 meter. På cirka 0,35 meters djup påträffades ett avslag av flinta. Fyllningen bestod av rötter och lucker matjord ner till en nivå på 0,35 meter. Därefter något sandigare inslag som sedan övergick till sandig morän.

G2, Grävenhet, ruta 0,22 kvadratmeter

Avtorvning för hand. Handgrävd i 10-centimeters stick ned till ett djup om 0,3 meter. Fyllning av rötter och lucker matjord. I botten sandig morän. Inga fynd.

G3, Grävenhet, ruta 0,32 kvadratmeter

Rutan avtorvades för hand. Handgrävd i 10-centimeters stick ned till ett djup av 0,35 meter. Fyllningen bestod av rötter och lucker matjord. På ett djup av 0,3 meter påträffades ett splinter av flinta. I botten sandig morän.

Genomförande

Utredningen inleddes med 1 dags inventering. Inga sedan tidigare okända lämningar synliga ovan mark kunde skönjas. Den sedan tidigare registrerade lämningen L1969:8448 har endast besiktigats okulärt.

Tre boplatslägen kunde iakttagas i samband med den initiala inventeringen: 1 sadelläge (platsen för L2025:2507) och 2 krönlägen (platsen för L2025:2508 samt fyndplats L2025:2509). Det senare läget var ej tillgängligt med grävmaskin och utreddes medelst handgrävda rutor. Därtill ansågs en platå i områdets nordvästra hörn ha potential för sökschaktning.

Området direkt väster om fastigheten i områdets norra del visade sig utgöra vägvall och bestå av modernt påförda massor. Övriga områden utgick på grund av sluttande eller svårtillgänglig terräng. Sammanlagt grävdes 30 schakt och 3 provgropar med en sammanlagd yta på cirka 380 kvadratmeter.

Samtliga flintor som påträffades vid utredningen har återdeponerats i respektive schakt. Smältdegeln har omhändertagits och bevaras i Lödöse museums magasin i väntan på fyndfördelningsbeslut.

Slutsats samt åtgärdsförslag

Lödöse museum/Kulturförvaltningen anser att de nyregistrerade lämningarna har låg–medelgod potential för fortsatt undersökning.

Avsaknaden av anläggningar eller föremål (bortsett från fragmentet av smältdegel) antyder, sammantaget med den låga fyndfrekvensen, att inga egentliga bo- eller aktivitetsplatser har påträffats. Trots detta uppfyller fyndfrekvensen och avståndet mellan fyndigheterna precis rekvisiten för registrering som boplatser.

Att närområdet innefattar talrika fornlämningar från olika tidsperioder är känt sedan länge. Lödöse museum/Kulturförvaltningen bedömer att utredningens innevarande boplatser (L2025:2507 och L2025:2508) snarare ligger i anslutning till egentliga bo- eller aktivitetsplatser i närområdet. Lämningarna är dock endast preliminärt avgränsade och ytterligare avgränsning samt undersökning skulle kunna utröna mer om lämningarnas sammansättning och karaktär.

Lämningen L1969:8448 som ligger inom utredningsområdet, men som ej skulle undersökas, har endast besiktigats okulärt. Avtorvning och handgrävning skulle krävas för att med säkerhet avgöra lämningens antikvarisk status.

Referenser

Litteratur

Frisk, Mattias (2023) *Boplatser vid Norums kyrka Arkeologisk utredning inför detaljplan*. Arkeologisk utredning Kyrkenorum 1:1 Norum socken, Stenungssunds kommun. Bohusläns museum rapport 2023:12.

Ytterberg, Niklas (2013) *Utredning på norra Hallerna*. Arkeologisk utredning etapp 1 Högenorum 1:21 m.fl. Norums socken, Stenungssunds kommun. Bohusläns museum rapport 2013:21.

Otryckta källor

Riksantikvarieämbetets Kulturmiljöregister (KMR).
[2024-05-02]

Sveriges geologiska undersökning (SGU) Strandförskjutningsmodell [2024-05-02]

Sveriges geologiska undersökning (SGU) jordarter
1:25 000–1:10 000 [2024-05-02]

Carlotta samlingsdatabas Göteborgs stadsmuseum
[2024-07-01]

Tekniska och administrativa uppgifter

Länsstyrelsens dnr: 431-15896-2024
Fornregs uppdragsnummer: 202401816
Kulturförvaltningens dnr: KU 2024-00382
Kulturförvaltningens pnr: 16291

Län: Västra Götalands län
Kommun: Stenungsund
Socken: Norums socken
Fastighet: Kyrkenorum 3:19
Koordinatsystem: SWEREF 99TM

Uppdragsgivare: Stenungsunds kommun
Ansvarig institution: Lödöse museum/Kulturförvaltningen (VGR)
Projektledare: Astrid Lennblad
Fältpersonal: Philip Blomqvist, Lea Hultman (praktikant) och Jenny Radon
Fältarbetstid: 24 timmar
Fälttimmar: 48 timmar, fördelat på 2 arkeologer

Arkiv: Regionarkivet, Vänersborg.
Fynd: 1 tillvarataget fynd (se bilaga 3)

Bilagor

Bilaga 1. *Schakttabell*

Bilaga 2. *Provgropstabell*

Bilaga 3. *Fyndlista*

Bilaga 1. Schakttabell

ID	Längd (meter)	Area (kvadratmeter)	Matjordsdjup (meter)	Beskrivning	Alvmaterial
S1	11,403	6,115		Blockigt	
S2	10,581	5,702	0,3	Blockigt	Morän
S3	9,287	4,500	0,15	Blockigt. handrensad	Morän
S4	10,389	5,383	0,15	Blockigt, mindre block. handrensad	Morän
S5	12,349	9,190	0,2	Blockigt, mindre block. handrensad	Morän
S6	50,254	41,263	0,2	Blockigt, handrensad med fyllhammare respektive skärslev. Breddad i SV efter fynd av 2 flintavslag	Morän
S7	12,642	6,986	0,2	Kompletterande schakt till utvecklingen utvidgning av S6 efter fynd av 2 avslag (F1). Blockigt. Handrensad med skärslev	Morän
S8	24,612	19,399	1	Breddad i ost efter fynd av flintkärna. Handrensad med fyllhammare och skärslev.	Morän
S9	30,226	19,716	1	Handrensad med fyllhammare och skärslev. Blockigt. Berg i dagen åt V.	Morän
S10	23,479	13,804	2		Sandig morän
S11	22,934	14,413	0,2	Handrensad, småblockigt.	Sandig morän
S12	23,391	14,247	0,1	Berg i dagen åt N. handrensad. Blockigt.	Morän
S13	46,815	42,376			Berg
S14	19,800	12,463	0,15	Blockigt. Berg i dagen över stora delar	Morän
S15	21,193	17,257	0,25	Handrensad med fyllhammare och gotlandshacka. Stenansamling i schaktets NV hörn.	Morän
S16	22,224	14,086	0,15	Ej blockigt, hummöst. Handrensad med gotlandshacka och fyllhammare.	Morän
S17	13,009	6,965		Berg i dagen direkt på under förnan.	Berg
S18	11,178	5,673	0,35	Vattenpåverkad. handrensad.	Morän
S20	9,839	4,856			Morän
S21	10,729	5,778			Morän
S21	33,676	21,439	0,1	Berg i dagen åt NO. hummöst åt SV. Blockigt över södra delen av schaktet.	Berg
S22	46,322	30,100			Morän
S23	44,638	23,527			Morän
S24	12,753	7,504		Omrört, påförda massor. recent. tegel, asfalt, mackadam.	Omrört, påfört
S25	10,596	5,278	0,3	Fin sandig jord. handrensad med skärslev	Sandig morän
S26	9,358	3,808		Handrensad med skärslev	Sandig morän
S27	9,618	4,278		Handrensad med skärslev	Sandig morän
S27	9,335	3,945	0,25	Handrensad med skärslev	Sandig morän
S29	9,151	3,966			Sandig morän
S30	10,182	5,051	0,3	Handrensad med skärslev	Sandig morän

Bilaga 2. Provgropstabell

ID	Längd (meter)	Area (kvadratmeter)	Matjordsdjup (meter)	Beskrivning	Alvmaterial
G1	3,670	0,838	0,35	Handgrävd enhet. förekomst av 1 flintavslag. grävd ner till alvnivå.	Sandig morän
G2	1,916	0,222	0,3	Handgrävd enhet. grävd ner till alvnivå. ingen förekomst av flinta.	Sandig morän
G3	2,269	0,316	0,35	Handgrävd. grävd ned till alvnivå förekomst av 1 splitter.	Sandig morän

Bilaga 3. Fyndlista

ID	Material	Sakord	Beskrivning	Grävenhet	Antal	Bevarad
F2	Flinta	Avslag	Fynd av 2 små flintavslag	S6	2	Återdeponerad
F3	Flinta	Kärna	Flintkärna	S8	1	Återdeponerad
F4	Flinta	Avslag	4 avslag	S13	4	Återdeponerad
F5	Flinta	Avslag	3 avslag och 1 hårt sintrad lera	S15	3	Återdeponerad
F6	Flinta	Avslag	2 st avslag	S16	2	Återdeponerad
F7	Flinta	Avslag	1 avslag och 1 övrig flinta.	S21	2	Återdeponerad
F8	Flinta	Ämne	Råämne, avslagen i ena änden	S22	1	Återdeponerad
F9	Flinta	Avslag	2 st avslag, 1 övrig slagen flinta	S22	3	Återdeponerad
F10	Lera	Smältdegel	Bronsålder?	S21	1	Insamlad
F11	Flinta	Avslag	2 flintavslag.	S23	2	Återdeponerad
F12	Flinta	Övrig flinta	1 övrig flinta och 1 kvartsavslag	S23	1	Återdeponerad
F13	Flinta	Övrig flinta	2 övrig flinta, 1 splitter, 1 kvartskärna (?)	S23	3	Återdeponerad

